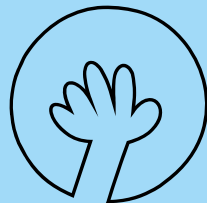

GEVONDEN WOORD

AVOND VAN DE POËZIE 2004

STICHTING DAG LOCHEM

WOORD VOOR WOORD

Gevonden woord

Gestolde taal

Vol vloeibaar beeld

De zinnen droog

Gestild de tijd

De waarheid is het

Die ik loog

Het is een wees

Het is mijn kind

Te vondeling

Voor wie het vindt

Jan Kuijs

Ik ben lekker stout

Ik wil niet meer, ik wil niet meer!
Ik wil geen handjes geven!
Ik wil niet zeggen elke keer:
Jawel mevrouw, jawel meneer...
Nee, nooit meer in mijn leven!
Ik hou mijn handen op de rug
en ik zeg lekker niks terug!

Ik wil geen vieze havermout,
Ik wil geen tandjes poetsen!
'k Wil lekker knoeien met het zout,
ik wil niet aardig zijn maar stout
en van de leuning roetsen
en schipbreuk spelen in een teil
en ik wil spugen op het zeil!

4 En heel hard stampen in een plas
en dan m'n tong uitsteken
en morsen op m'n nieuwe jas
en ik wil overmorgen pas
weer met twee woorden spreken!
En ik wil alles wat niet mag,
de hele dag, de hele dag!

En ik wil op de kanapee
met hele vuile schoenen
en ik wil aldoor gillen: Nee!
En ik wil met de melkboer mee

en dan het paardje zoenen.
En dat is alles wat ik wil
En als ze kwaad zijn, zeg ik: Bill

Annie M.G. Schmidt

keuze: Marlene Boere en Rianne Koens

Voor een dag van morgen

Wanneer ik morgen doodga,
vertel dan aan de bomen
hoeveel ik van je hield.
Vertel het aan de wind,
die in de bomen klimt
of uit de takken valt,
hoeveel ik van je hield.
Vertel het aan een kind,
dat jong genoeg is om het te begrijpen.
Vertel het aan een dier,
misschien alleen door het aan te kijken.
Vertel het aan de huizen van steen,
vertel het aan de stad,
hoe lief ik je had.

Maar zeg het aan geen mens.

Ze zouden je niet geloven.

Ze zouden niet willen geloven dat

6 alleen maar een man alleen maar een vrouw,
dat een mens een mens zo liefhad
als ik jou.

Hans Andreus

keuze: Marlene Boere en Rianne Koens

Liefdesverdriet

Vanavond, met de verschaalde adem der ervaring
gebogen over het vers, ontoostbaar kind
dat zweet en zoute tranen huilt en onbeproeftde handen
wringt
wetend wat het nu weet: het oude wiegelied
is ontoereikend voor dit fel en nieuw verdriet.
Dit is het uur, het afscheid van de kindertijd
caesuur die troost – ontoostbaarheid voor altijd scheidt.
Ja eigen wegen, omziend, struiklend zullen zij gaan
de kindren, en de ouders, leunend aan
het oud, vertrouwd, volstrekt denkbeeldig hek
met nutteloze handen als verbruikt bestek
hebben de keus tussen een afgedwongen onverschilligheid
en een op niets dan hoop en liefde gefundeerd vertrouwen:
dat het ze goed zal gaan. Tenminste uit te houden.

M. Vasalis

keuze: Hilde Noordhof

Het woord liefde

Iets beweegt tijdens de avondklok
de wind verspreidt verboden liedjes.

ik zie je daar
met een stift in de hand.

het oog van de stengun
kijkt toe maar tevergeefs.

tussen de namen van de verdwenenen
schrijf je steeds het woord liefde.

Jorge Soza

keuze: Hilde Noordhof

Onderweg

De rust en de stilte
het lopen steeds weer
de weg is het leven
en leven doet zeer

Maar soms is er plots
een mooi moment
een ogenblik van
oneindig geluk
en dan weet ik weer
dit is mijn weg
dit is waarvoor ik geboren ben

Christiaan Noordhof

keuze: Hilde Noordhof

Een nacht

Ik maak een vers opdat ik aan je denken kan;
niet met herinneringen die verouderd zijn,
want zoveel dichters spreken er al van,
maar met het vers dat zichzelf loswringt uit mijn brein.

Er zijn momenten van een vreemde vrede, 's nachts
vooral, de treingeluiden en het wapperende gordijn,
de smaak van nacht en wind, en onverwachts
besef ik dat ik blij kan zijn en zonder angst voor pijn.

Dan misschien ben je al nabij.

En als het vers daaruit ontstaat, moeizaam,
met woorden die er eigenlijk niet moesten zijn,
omdat zij afstand zijn en overwonnen pijn,
dan ben je er en wordt het vers een naam,

10 een glimlach, dat wij ooit zo eenzaam konden zijn,
met zoveel angst voor alles dat toch nietig is
en buiten ons – en het ontmoedigend gemis
wordt opgehelderd in het rijm,

doordat ik bij je ben en jij bij mij.

Maar is het vers uit mij vandaan en wordt het koud
op het papier, dan groeit in mij het dagelijks verdriet,
alsof ik nooit echt jong zal zijn, zo oud.
Ik strek mijn hand uit, maar je bent er niet.

Ik hoor de trein die binnenloopt en weer vertrekt.
Ik huiver om het wapperend gordijn.
De dingen denken zelfs niet aan elkaar; zij zijn volstrekt
alleen – als jij en ik, zo klein,

hoe vaak ik wakend denk aan jou, of jij aan mij.

C. O. Jellema

keuze: Jan Kuyt

Zomernacht

Doe nu eens even die gedachten dicht van je.
Denk nu eens liever niet na over morgen.
Kijk niet steeds weer die bostrand van gisteren
na, bramenplukker die je bent zoals vroeger
maar nu. Maak even geen onderscheid tussen
een wie en hoezo en de kans op anders.

Doe in je hoofd uit de lamp, hoor wat er is,
ademt en ritselt, kwaakt in de kikkers.
Leef met je lichaam van nachtwind de koelte.
Geeuw je een gat in het hart en proef het
zo rood als sap van bramen. Wees langzaam
door vogels gezongen het wordende licht.

C.O. Jellema

keuze: Jan Kujs

Nocturne

Door een heerlijke stille nacht
Gaat een droom zijn cirkel trekken:
Een kring binnen een kring...

Hoor: dröppelval
En verre donderslagen.
Het eind van de droge hitte.

Dan, als een aanwezigheid,
Onverwacht en toch welbekend:
Het weten van 't Eeuwig afscheid.

Het kan hier zoals overal.
Ik wil golven, weg uit mijzelf
Als de rook uit een dovend hout.

Hendrik de Vries

keuze: Jan Kujs

Diekgat

Kiekgat in de vlakke polder,
Deurgang deur de dreuge diek,
Sums as zee schoem om de bek het
Moaken ze die mit baalken liek.

Gruine sloaper, witte schoapen,
Bunders waait branden in de zun,
Bin al kloar mit boerderijen tellen,
Veurdag k goud en wel begun.

Binnen nait baauwd – dij binnen neerploft,
Aan n parachute – ain veur ain,
Denk aan t bouk over de Dollard,
Wat hier vrouger was te zain.
Koppel waarkvolk, lutje kruikoaren,
En de pokkel onder t zwait,
Luxe auto, ik mout wachten,
k Speul mit vout al mit het gas,
14 Faitlieks bin k al net zo drifteg,
As n boas hier vrouger was.

Diekgat, kiekgat in de polder,
Veur mie ligt geschiedenis,
En mien vraauw zegt: 'Waist dat n endje wieder,
Aargens n ijscotentje is?'

Ede Staal

Dijkgat

Kijkgat in de vlakke polder,
Doorgang door de droge dijk,
Soms als de zee het schuim op de mond staat
Maken ze hem met schotten gelijk.

Groene slaper, witte schapen,
Bunders ver branden in de zon,
Ben al klaar met boerderijen tellen,
Voordat 'k goed en wel begon.

Ze zijn niet gebouwd – ze zijn daar neergeploft,
Aan een parachute – één voor één,
Ik denk aan het boek over de Dollard,
Wat hier vroeger was te zien.
Veel werkvolk, kleine kniëwagens,
En het lijf onder het zweet.
Luxe auto, ik moet wachten,
'k Speel met m'n voet al met het gas,
Eigenlijk ben ik al net zo drifteg,
Als een baas hier vroeger was.

Dijkgat, kijkgat in de polder,
Voor me ligt geschiedenis,
En m'n vrouw zegt: 'Weet je dat een eindje verder,
Ergens een ijscotentje is?'

Ede Staal

keuze en vertaling: Jan Kuijs

Blauwe maandag

Mensen zoeken altijd naar een beetje eeuwigheid;
als je zegt: 'Ik hou van jou', bedoel je: voor altijd.
Een beroep dat kies je voor de tijd tot je pensioen.
Mensen kunnen nooit eens dingen effe zomaar doen.
En dus kijken ze je altijd zeer verwijtend aan,
als je iets maar voor een blauwe maandag hebt gedaan.

Maar wie nooit zo goed was in het weten wat hij wou,
verft, als hij de kans krijgt, bijna elke maandag blauw.
Maakt zich niet zo druk, wanneer het schip alweer eens
strandt,
heeft er mettertijd al zoveel achter zich verbrand.
Weet misschien niet wat hij met zo'n blauwe maandag wint,
Maar weet, dat hij daarna altijd weer opnieuw begint.

Jan Boerstoel

keuze: Kees Klijn

Even rustig aan

Even de woordbrij van de kaak gevaagd
de dingen waar het tenslotte om gaat
zijn af te doen met een enkele syllabe
kort als een kopstoot
een kuchje
ook wel (wanneer geen adem)

even de smakkende taal
van de lip gelikt de smaak
even bepaald van wat er
aan zwijgen over was even
de bulderende tekens teruggebracht
tot: tja...

Ellen Warmond

keuze: Kees Klijn

Nooit verhuisd

Namen in mijn oude straat,
bordjes die er altijd waren.
Nog dezelfde buurvrouw staat
uit hetzelfde raam te staren.
Hoe zijn mensen toch in staat
om te blijven, alle jaren?

Nooit verhuisd, nooit verhuisd,
heel hun lange mensenleven
op dezelfde plek gebleven
en geen enkele keer verhuisd.

Langzaam, langzaam wordt men oud,
niet bereisder dan de bomen,
met steeds meer waar men om rouwt,
want de dood is langsgeslagen:
zoveel stemmen, diep vertrouwd,
worden nooit meer hier vernomen.

18

Binnenplaatsje, keukendeur.
En de keukendeur gaat open:
bijna is daar vaders geur,
bijna hoor je hem weer lopen.
Het stelt altijd weer teleur,
ook al viel er niets te hopen.

Nooit verhuisd, nooit verhuisd,
heel hun lange mensenleven

op dezelfde plek gebleven
en geen enkele keer verhuisd.

Nergens in de kindertijd
zo ver weg en zo verloren
als waar iemand indertijd
jong was, kind was, werd geboren
en waar de afwezigheid
van de doden is te horen.

Willera Wilmink

keuze: Kees Klijn

19

It Wikeler Hop

I

En wer op 'e flecht foar de lekkende kraan
Fan it fertriet, mei in toarst yn 'e hals
Fan eat dat nea te ferslaan wêze sil, mar
Ek mei in ferljochting dy't gearballet
Yn it krús dat ik draach fan terp nei terp, van
Sompe nei sompe, fan hynstestâl nei
Havenstêden fol ynklauwerich kriten,
Stryk ik op de brede berm del by it
Wikeler Hop; bonken op 'e ierde, noch,
(As guon manlu op fakânsjekykjes
Noch oer fan foar in slim fersketten oarloch:
Hân ûnder 'e holle, knibbel omheech).
It meande gers rûkt noch nei it earste hea.
Brodzich is 't, en de reek fan 'e sigret
Wol likemin by my wei as de kop fan
In faam út Sleat dy't my as in ingel
Trochseach, nei't se my myn glês cognac serveard
20 Hie. En ik sjoch yn 'e skierens oer it
Fjild, yn 'e driging fan de ferstoppe loft
De flecht fan 'e fûgel dy't ropt: Kwy-t-kwy-t.

II

Tiid, yn it stal fan ljippen dy't lykas ik
En oare bisten gjin rie witte mei
De stilte op dizze soele neimiddei,
Belljocht, yn lûd dat sûnt it fleanende
Bern fan hij net en fan jok net feroare,

Dat wat yn ússels ûnbeweechlik is,
Dat noch yn 'e fierte ferankere leit,
Noch yn 'e djippte fan in âlde see,
Ivichheid: in snotterpoask mei in sjempôt.
(Ta in sin yn 'e notiid ferwurdt hjir
De Tiid.) Fier slacht de Wâdseiner toer seis kear.
Seis brúnzen punten hieltyd pleatst efter
De únsinnen fan 'e kúkút yn 'e bosk.
It wetter fan é mar draacht gehoarsum.
Neat dat iensummer makket as it wetter.
Neat dat fergonklik is as it lûd.
En in Mercedes mei kritende fannen
En finsters al mûlen waachwiid iepen,
Pipet efter my del de mardyksbocht troch.
Wurdt, lang om let, yn tiid en greiden wei.

III

De swiere diesel fan in fakânsjeboat
Suggerearret in spoarline nei Balk
Dat mei Luts en strân ferlitten foarleit, wylst
Ik yn 'efferkant fan 'e reiden,
21 De wyldgroeï fan in sompich hoekje bûtlân
En in wylgebeam dy't net harkje wol,
My de mar yntink as moaier as te sjen.
Twa manljutorso's prottelnoterje
Neist my oer de koartwjokke wâl fan 'e feart
Dy't nei it Wikeler Hop delbochtet;
Ut ien fan 'e torso's stekt. Rikjend, in piip,
(De piip wurdt in sleepboat dy't de rompen
Fuorlûkt); in boer, dy't stim en bisten misbrúkt,

Ferset him yn 'e skieppeskuorre fan
Syn siel: fiere gjalpen fan in âlde blues
Yn syn greidlân dat in evergreen is;
In byld fan in faam stekt de kop op, en toarst.
Driftich jout it hert de mage skonken.
En wer op 'e flecht nei de lekkende kraan
Fan it fertier, falt, koel, de earste rein.

Tsjébbe Hettinga

Het Wijckeler Hop

i
En weer op de vlucht voor de lekkende kraan
Van het verdriet, met dorst in de keel
Van iets dat nooit te verslaan zal zijn, maar ook
Met een verlichting die zich samenbalt
In het kruis dat ik draag van terp naar terp, van
Drijftil naar Drijftil, van paardestal naar
Havensteden vol van schraapzuchtig krijsen,
Strijk ik op de brede berm neer bij het
Wijckeler Hop: mijn botten op aarde, nog
(Gelijk mannen op vakantiekiekjes
Bewaard van voor een erg verschoten oorlog:
Een hand onder het hoofd, een hoge knie).
Het gras, gemaaid, ruikt nog naar het eerste hooi.
Het is zwoel; de rook van mijn sigaret
Wil evenmin bij mij weg als de kop van
Een vrouw uit Sloten die als een engel
Door mij heen zag, toen zij mij een glas cognac
Had geserveerd. En in de heiligheid
Boven het veld, de dreigende lucht, zie ik
De vlucht van de vogel die roept: Qui-vive

ii
Tijd, in de vorm van lievitien die als ik
En andere dieren geen raad weten
Met de stilte op deze zoele middag,
Vliegt, en het geluid van mannetje noch
Wijfje is veranderd sinds het kind holde,
Naar wat in ons onbeweeglijk is,
Naar wat nog in de verte verankerd ligt,
Nog in de diepte van een oude zee,
Eeuwigheid: een snotjongen met een jampot.
(Tot een zin in het heden verwordt hier
De Tijd.) Ver weg slaat de toren van Woudsend,
Zes keer een bronzen punt zettend achter
De onzin van de koekoek in het bos. En
Het water van het meer draagt gehoorzaam.

Niets dat eenzamer maakt dan het water. Niets
Dat vergankelijker is dan geluid.
En een Mercedes met gillende meisjes
En ramen als wagenwijde monden,
Giert achter mij door de bocht bij het meer en
Raakt, tenslotte, in tijd en weiden, weg.

111

De zware diesel van een vakantieboot
Suggereert een spoorlijn naar een Balk dat
Achter een verlaten water ligt, terwijl
Ik aan de achterzijde van het riet,
In de wildgroei van zompig boezemland, waar
Een wilgeboom staat die niet horen wil,
Mij het meer indenk als mooier dan te zien.
Twee mannetorso's pruttelen naast mij
Motorisch boven de gekortwiekte wal
Van de vaart die naar het Wijckeler Hop
Stroomt; út één torso steekt een rokende pijp
(De pijp wordt een sleepboot die de rompen
Voorttrekt); een boer, die stem en dieren misbruikt,
Verzet zich in de smerige stal van
Zijn ziel: verre schreeuwen van een oude blues
In zijn grasland dat een evergreen is;
Een beeld van een vrouw steekt de kop op, en dorst.
Driftig geeft het hart de maag zijn benen,
En weer op de vlucht naar de lekkende kraan
Van het vertier, valt, koel, de eerste drup.

24

Tsjëbbe Hettinga

keuze: Margriet van Peer, vertaling: Benno Barnard en Tsjëbbe Hettinga

Under de wrâld

Yn syn stoffich hôf fan oliven mei it sicht op it grêf
Fan syn soan yn 'e bedelte, stie in iere fisker

Him de netten fan in deadsk ferdobbere nacht te druiven.
Ut 'e djippte van é delling kraaiden beaze hoannen

Ljocht omheech en deun oan it poad del nei de see teknipten
Sikaden et net fan 'e stilte om it hûs fan heit

Op soan, dêr't de yntroude frou yn sliepte noch en dreamde
Fan har man, de tiidblinde fisker, dy't in hammer (de

hammer, wist er, dêr't syn soan it ynsakke dowehok mei
Makke, ea) beetpakte om troch te bouwen oan syn boat.

Oan fjurre se him mei út 'en djipsten lossleine driften,
Hoartend en stjittend oan it sonken anker fan 'e sliep.

En mei de dea yn 'e rêch jage de gleone fisker him
It swit út 'e hûd en, o op hout en dream kloppend hert,

25

De swarte netten dy't blanke skonken fongen út in tins.
Neil nei neil sloech er troch gongen, ynhout, tiid en triennen,

Troch triennen dy't de tiid ferspielden ta de see fan syn soan
Yn 'e bedelte, in riizjende see, dêr't syn eilân,

Fan kriezjende seefûgels hjitfolge, as in grien útslein
Skip de weagjende ieuwen troch yn omfear mei brutsen

Bergen, yn wetter dat yn wolken himel yn ierde seach.
Sy seach hieltyd wer de huveringen fan 'e skerte

Fan 'e ierde yn syn gesicht bywannear't syn eagen fier
Yn har útlearen en har de romp fan de ranke siel

Lekstompten, lykas no; en hy draaide him nei har ta, lei
De hammer del, sei sêft farwol tsjin it dowehok en

Wurke troch, beseach de toskan fan syn seage (dy't blonk) en
Om't se de skerpte fan 'e seage talaken seach sy

Syn toskan en yn it blauwe stiel fan syn eagen de see –
Yn syn spegelbyld ûntbleate de sinne har ferlet.

En it skaad fan byldhoude olivebeammen rûn troch har
Dream as griene oalje nei de leidich krûnkeljende

26

Stammen werom om oan de oare kant wer út te rinnen
Yn in langliddich ljeppen fan seekatten, of ujirren.

Fûle halen fan in sjongende seage krongen yn har
Meigeand sykheljen, de okeren kust fan har fleis. En

Willich fiskersswit streamde by de boat wei, streamde mar
troch,
Del nei de see, nei har gesicht dat him fersulvere.

Underwurpen oan de hammerslaggen fan in boat fol bloed,
Dy't mei roeispieren tsjin 'e stream fan 'e kiel bealge:

It hert. Oerjûn oan de wil fan 'e tiid dy't earst yn himsels
Yn folle genede ûntweitsje soe, as ek ûnwil

Fan in taknippende romte, dy't yn himsels datjinge
Beethold dat gjin genede koe: de lea. En de narre

Neilen krûm as hoarnen, op libbin en dea wrakseljend mei
Toarre hichten, ûntwyk fan 'e stienbok, de mytyske

Arke yn ivige snie, de sinne flymjende priem.
Helferljochte himmel, breek it magma út 'e ierde.

De see huvere en búle, giele boechsprieten, giken,
Gaffels, mēsten swypken byinoar op, betizen har

Yn in swart kabelnetwurk fan stagen, skoaten en fallen,
Linen, slingerjend tsjin in loft fan gruzich oranje.

27

Ut de hege inketblauwe rêch fan 'e see ûntflechte,
Sulver, sabelfoarmich, twa oan twa, in skoalle fisken

Sûnder kop dy't fertrille yn in skodzjen dat net ophold.
Wylst it roet reinde út de himel syn skimerwolken,

Besprongen de batske rêgen fan 'e see de fuotten fan
Bergen, heuvels, dêr't de deaden yn har kisten trillen.

Eefkes skrillen de skombekken fan 'e weagen tebek foar
It krús mei de foto fan in meagere jonge mei

In fealread sporthind en in brede halter boppe de macht,
Yn 'e bedelte, dêr't de heuvel kantele en sonk.

Ta de weisinkende krunen fan olivebeammen út
Kaam al silend it wyt bonkerak fan in fiskersboat

Mei in roer as in hammer en in folblaasde overall,
Sûnder fisker, en in frou fan sâlt dy't ferwyldere

Omseach nei eat dêr't it eilân west hie, foar it kerlich ljocht.
Dêrboppe – de kop fan in deade iisbear – de moanne.

Tsjèbbe Hettinga

Onder de wereld

In zijn stoffige olijfgaard, die uitzicht bood op het graf
Van zijn zoon in de diepte beneden, stond een vroege visser

De netten van een doods weggedobberde nacht te droegen.
Vanuit de laagte van het dal kraaiden honderd hese hanen

Licht omhoog en dicht bij de naar zee dalende weg knipten
Cicaden het net stuk van de stilte rond het huis van vader

Op zoon, waarin de moeder de vrouw nog vast lag te slapen en
Droomde van haar mau, de tijdblinde visser, die een hamer

(Waarmee, wist hij, zijn zoon het uitgewoonde duivenhok ooit
Vertimmerde) vastpakte om verder te bouwen aan zijn boot.

Ze vuurde hem met uit het diepste losgeslagen driften aan –
Horten en stoten deed het gezonken anker van de slaap. En

Met de dood in zijn rug werkte de warme visser zich het zweet
Uit zijn lijf en, o kloppend hart, de zwarte netkousen

Met de twee gevangen blanke benen uit zijn verbeelding. Nagel
Na nagel sloeg hij door gangen, spanten, tijd en tranen,

En tijd en tranen vermengden zich tot de zee van zijn zoon
Daar in de laagte, een rijzende zee, waarin zijn eiland werd

Achterna gezeten door krijsende meeuwen, als een groen
Uitgeslagen schip, dat rondvoer in de eeuwen, met gebroken

Bergen, in wateren die in de wolken aarde aanraakten,
En zij zag steeds weer de huiveringen van de schoot der

Aarde in zijn gezicht, dat schokte en beefde wanneer zijn ogen
Tot ver in haar ziel uitvoeren en hij haar fragiele romp lek

Stompte, zoals nu; en hij draaide zich naar haar toe, legde
De hamer neer en zei zachtjes vaarwel tegen het duivenhok

En werkte verder, bekeek de tanden van zijn zaag (die blank)
En omdat ze de scherpte van de zaag toelachten, zag zij ook

Zijn tanden en in het blauwe blauw van zijn ogen de zee -
In zijn spiegelbeeld ontblootte de zon haar verlangen naar

Hem; en de schaduw van de gebeeldhouwde olijfbomen liep
Door haar droom als groene olie naar het wellustig gekronkel

Der stammen terug en liep aan de andere zijde weer uit
In het langbenige springen van zeeslangen of zeekatten,

Dwingende halen van de zingende zaag drongen in haar
Meegaand ademen, sprongen op de kust van haar vlees

En het gretige vlees van de visser bij zijn boot stroomde weg
Naar zee, stroomde weg naar haar gezicht en verzilverde het.

Onderworpen aan de hamerslagen die de boot vulden,
Aan de roeispielen die worstelden met hun hijgende adem.

Aan het hart – en overgegeven aan de wil van de tijd, die uit
Zichzelf ontwaken moest wanneer hij vol was, ja, wanneer

30 De tijd het genadeloze niet langer kon bevatten dat hij
Bevatte en zich moest ontleedigen – brak het magma uit

Moeder aarde. En haar hoornkromme kwaai nagels klauwden
Zich naar droge hoogten, wijkplaats van de steenbok,

Naar een genesisredding, een ark in de eeuwige sneeuw,
De vlijmende priem van de zon, de helverlichte hemelen.

De zee huiverde en weldde, gele boegsprietten, gieken
Gaffels, masten zwiepten tegen elkaar op, raakten verward

In het zwarte netwerk van kabels, stagen, schoten, vallen,
Lijnen, dat slingerde tegen een lucht van smerig oranje.

Uit de hoge inktblauwe rug van de zee vluchtte een school
Zilverkleurige, sabelvormige vissen twee aan twee weg.

Koplozen, trillende in een beven dat maar niet ophield.
Terwijl het roet regende uit de hemelse schemerwolven,

Besprong de woeste gekromde zee de voeten der bergen,
Heuvels, waar de doden in hun kisten lagen te schudden.

Eén ogenblik maar schrokken de schuimbekken van de golven
Terug voor het kruis met de foto van een dunne jongen

Die in een vaalrood overhemd een halter boven zijn macht
Hief, daar in de laagte, waar de heuvel kantelde en zonk

En vanuit de wegzakkende kruinen van de olijven doemde
Het witte geraamte van een vissersboot, met een roer

Dat leek op een hamer en een volgeblazen overall, maar
Zonder zijn visser, in korrellicht op. En een vrouw van zout
Keek verwilderd om naar ergens waar een eiland was geweest.
Hoog daarboven – de kop van een dode ijsbeer – de maan.

Tsjébbe Hettinga

keuze: Margriet van Peer; vertaling: Benno Barnard en Tsjébbe Hettinga

Vader

vader kocht ooit
een verzameld werk:
een bundel gedichten
van degelijk merk.

bij wat hij mooi vond
zette hij strepen
een enkele keer
een uitroepteken.

bij tijd en wijle
herlees ik die
zeer summiere
biografie:

32 in een code
van strepen en stippen
steeg het water
hem naar de lippen.

Willem Wilmink

keuze: Nico Jansen

ALS DE KLEDEN VAN DE HEMEL MIJ TOEBEHOORDEN

Geborduurd met licht van goud en zilver
Het blauwe kleed, het bleke kleed
Het donkere kleed van de duisternis
het licht en de schemering
zou ik ze uitspreiden onder je voeten
maar omdat ik arm ben en alleen
mijn dromen mij toebehoren
heb ik mijn dromen uitgespreid aan je voeten
zet je voeten heel zacht neer
want je loopt op mijn dromen

W.B. Yeats

keuze: Nico Jansen

DOOF UIT MIJN OGENLICHT: IK ZIE JE TOCH
werp mij de oren dicht: ik kan je horen
en zonder voeten nader ik je nog
bezweer je zonder lippen als tevoren
Breek beide armen mij: ik hou je vast
met heel mijn hart als met mijn hand
Sluit mij het hart: tel van mijn hoofd de slagen
en zet je heel mijn hoofd in brand
dan zal ik op mijn bloed je verder dragen.

Rainer Maria Rilke

keuze: Nico Jansen; vertaling: Frans Roumen

Van de seconde die een eeuw wil zijn

Verdwenen zijn het stof, de hersenspinsels
Van gisteren, de bange, doffe zorgen.
Het jaar ligt nog in witte, verse windsels.
Hier heerst de vrede van een nieuwjaarsmorgen.
Een zwartgekrulde jongen maakt een pop
Van sneeuw en daarbij danst hij op zijn tenen.
Hij zet de neus, een winterpeen, erop
En vult, in trance, de oogkassen met stenen.
Hij is zo jong. Zijn morgen is zo jong.
Elk jaar brengt deze stilte weer om zeep.
Nog voor de middag zal alweer de gong
Geslagen hebben, knalt opnieuw de zweep.

Gerrit Komrij

keuze: Peet Scheepens

Straks

Wanneer ik al wat is bedreven
en wat beleefd werd overzie,
blijkt dat ons weinig is gebleven
dan zinloze melancholie.

Wij zitten als vanouds te zamen,
terwijl opnieuw een herfst begint,
met achter de beslagen ramen
het oude lied van weer en wind,

en vragen niet langs welke wegen
ons de genade is ontgaan:
alleen het vlagen van de regen
doet ons nog steeds weldadig aan.

Wat wij gewild hadden en werden
is onverzoenlijk in conflict,
en maakt ons voor verkeer met derden
in diepste wezen ongeschikt.

Wij raken meer en meer bevangen
(wat zelfs het leven niet geneest)
door hunkerend terugverlangen
naar wat er nimmer is geweest.

En meer dan aan onszelf ontstegen
zijn wij van iedereen vervreemd; –
maar wie weet wat het zwaarst zal wegen
als straks de tijd een einde neemt?

Jean Pierre Rawie

keuze: Peet Scheepens

Groei

Zo menigmaal in 't leven
Wordt leed u aangedaan.
Gepijnigd en vernederd
Zo zult gij verder gaan.

De wonden U geslagen,
Zij schrijven keer op keer,
Maar wend uw blik naar binnen.
En doe dit telkens weer,

Dan zult gij eens ervaren
Het wonderlijk gevoel,
De pijl op U geschoten,
Zij miste toch haar doel.

Wat U had moeten wonden,
Had moeten nederslaan,
Deed sterker U slechts groeien
En in dit leven staan.

38

En van verworven hoogte
Ziet gij de wereld aan,
Al de menselijke kleinheid
Daar zult gij boven staan.

Wiebren Reinouts van Haga

keuze: Peet Scheepens

I SHALL KNOW WHY – WHEN TIME IS OVER –
And I have ceased to wonder why –
Christ will explain each separate anguish
In the fair schoolroom of the sky –
He will tell me what 'Peter' promised –
And I – for wonder at his woe –
I shall forget the drop of Anguish
That scalds me now – that scalds me now!

Eens weet ik waarom – als Tijd voorbij is –
En geen 'waarom' mij nog iets zegt –
Als Christus in het hemels klaslokaal
Mij elke Angst heeft uitgelegd –
Hij deelt mij mee wat 'Petrus' zwoer –
En ik – vol eerbied voor zijn smart –
Vergeet de druppel Angst dan snel
Die mij verschroeit – die mij verschroeit!

Emily Dickinson

keuze: Peet Scheepens

39

De tand

O wat een toestand met Jan van den Bos:
z'n tandje zat los, ja, z'n tandje zat los!
Het wiebelde wiebelde wiebelde maar –
en pijn deed het niet, maar 't gevoel was zo naar.
Hij durfde niet eten, hij zat op de grond
met een woedend gezicht en z'n hand voor z'n mond.

Moeder zei: Hoor's, dat kan zo niet, Jantje.
We binden gewoonweg een draad aan het tandje
en 't andere eind van de draad aan de deur.
Dan doen we de deur dicht en uit is 't gezeur!

Nee! Jammerde Jantje, nee moeder, niet doen!
En weg holde Jan, heel hard naar 't plantsoen.
Hij rende en rende – en keek nog's om –
hij viel op z'n neus en daar lag ie dan – BOM!
Hij krabbelde dadelijk weer op de been
en veegde zijn bloes af en keek om zich heen.

40 En wat lag daar naast hem, gewoon in het zand?

DE TAND!

En Jan ging naar huis, heeft z'n mondje gespoeld
en zei tegen moeder: Ik heb niks gevoeld.
En moeder zei: Fijn en bekeek 'm een poosje
en deed toen de tand in een lucifersdoosje.

En toen hij op school kwam, moest iedereen kijken.
De juffrouw en Peter, en Kees en Marijke.
Kijk nou toch 's, Joris, kijk nou toch 's, Joosje!
Een gat in mijn mond en een tand in m'n doosje.

Annie M G Schmidt

keuze: Lucienne Veldhuis

Depressie

Ik dwaal in dolen van gesloten gestalten.
De woorden nog spokend in mijn achterhoofd.
Daar sta ik dan, verlaten. Er heerst in mij de diepste leegte.
Daar sta ik dan, mijn tranen druppelen in het ochtendlicht.
Mijn kreten in nood gevormd in een duistere wolk van
donder.
Als boodschapper drijvend over de wind.
Slechts de maan die mij aanstaart.
Ik strijk mijn vleugels uit en wacht tot ik geroepen word.

Marjolein Ouwehand (14 jaar)

keuze: Lucienne Veldhuis

Dood zijn duurt zo lang

Het is niet fijn om dood te zijn.
Soms maakt me dat een beetje bang.
Het doet geen pijn om dood te zijn,
maar dood zijn duurt zo lang.

Als je dood bent, droom je dan?
En waar droom je dan wel van?

Droom je dat je in je straat
langzaam op een trommel slaat?
Dat iemand je geroepen heeft?
Droom je dat je leeft?

Maar ach, wat maak ik me toch naar,
het duurt bij mij nog honderd jaar
voor ik een keertje dood zal gaan.

Ik laat vannacht een lampje aan.

Willem Wilmink

keuze: Lucienne Veldhuis

retteketet

(o.a. voor kleine nederlandse cowboys en indianen)

ik tracht volledig te proeven
de laatste foto van de kleine jongen
uit het land warschauschwitz

ik steek mijn handen omhoog
en onbeweeglijk
met gesloten ogen
voel ik de emotie van de sluitertijd
in zijn lichaam voor lens en loop

alleen de volkomen angst in zijn verheven handpalmen
is het automatisch gebaar van een oude man
ik doorgrond hem en zwanger van zijn foto
groeit ik in hem

44 de elastiekjes van mijn kniekousen zitten te strak
mijn pet is te groot
1943 te weinig aan tijd gebonden
want ik speelde vadertje en moedertje
en soldaatje

moeder zei
trek zoveel mogelijk kleren aan
we gaan een verre reis maken
vader zei
doe wat ze zeggen jongen

dan heb je nergens last van
de soldaat zegt
handen omhoog

en ik steek mijn handen omhoog
in het land warschauschwitz
dat nog altijd in alles alom aanwezig is

en ik laat mijn handen zakken
want het land warschauschwitz blijft
ondanks nimbus of zelfmoord
ondanks was of zal zijn

vanmorgen heeft kleine Peter
een stengun gekocht
het ding loopt op een batterij

Bonanza
Batman
Boem.

Arie Hondorp

keuze: Rikie Oosthof

soms zie ik plaatjes in mijn slaap

toen ik vroeger (na onder het bed gekeken te hebben)
achter mijn oogleden in slaap zakte
(met opgetrokken knieën en mijn handen in
applaushouding daartussen geklemd)

kon ik na een klein aanloopje
tussen de oostindische kers en de aardbeien door
weleens omhoogzweven
achteloos nagekeken door de postduiven van ome Bertus

nooit hoger dan twee meter
ging ik witgekleed op de T-paal van de waslijn zitten
kijken hoe de buurman het gras en
de waslijn maaide

46 dan liep ik in een woekerende verlamming de trap af
met een dikbehaarde bullebak achter me aan die
uit de put van opoe was opgerezen
terwijl mijn moeder de trap opliep
met een glas warme melk tegen de angst

Arie Hondorp

keuze: Rikie Oosthof

gelegenheidsgedicht voor een studio

dit is een geluidsband van mijn stem
een zorgvuldig gekozen woordenweefsel
ontwakend uit een doofstomme slaap
eenzaam zonder lichaam

**

luister
ik spreek miljoenen stemmen
via lopik en goes en markelo
ben ik overal tegelijk
in het land waarvan ik de taal spreek

**

luister
ook in uw huiskamer zwemmen mijn klanken
ze betasten de kachel en de piano
ze zweven in de was die hangt te drogen
ze strelen de bloemen op de vensterbank
ze gaan zitten in de stoelen rond de tafel
ze spelen met het beton van de muren
ze klampen zich vast aan uw orden
ze bouwen een gedicht in uw lichaam op

**

ik groet alle oren die me wilden horen
dag marianne dag jos dag sjirk
dag houders van een radiokaart
en een radio die op mijn stem staat afgestemd

luister

ik groet ook mijzelf

want dit is een geluidsband van mijn stem

een zorgvuldig gekozen woordenweefsel

ontwakend uit een doofstomme slaap

eenzaam

zonder lichaam

Arie Hondorp

keuze: Rikië Oosthof